

Doğma, canım-varlığım qədər
sevdim Azərbaycanım
mənim qibləgahımdır

İlham Əliyev

Qəzet 1921-ci
ildən çıxır

ŞƏRQ qapısı

Təsisçi: Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi və Nazirlər Kabineti

Sayı: 91 (23.002)

16 may 2018-ci il, çərşənbə

Gündəlik ictimai-siyasi qəzet

www.serqqapisi.az

Qiyməti 20 qəpik

Rəsmi xronika

Mayın 15-də Bakıda Heydər Əliyev adına Müasir Təhsil Kompleksinin yeni binasının açılışı olub.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva açılış mərasimində iştirak ediblər.

Dövlətimizin başçısı və xanımı kompleksin rəmzi açılışını bildiren lenti kəsiblər.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva təhsil ocağında yaradılan şəraitlə tanış olublar.

Dövlətimizin başçısı və birinci xanım kompleksin bağçasında yaradılan şəraitlə də maraqlanıblar. Məlumat verilib ki, 112 yerlik bağçada uşaqların gələcəyin sağlam vətəndaşı kimi yetişmələri üçün hərtərəfli şərait yaradılıb.

* * *

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev mayın 15-də Niderland Krallığı Senatının sabiq sədri, Avropa Şurası Parlament Assambleyasının sabiq prezidenti, Niderland-Azərbaycan Dostluq Qrupunun sədri Rene Van der Lindeni qəbul edib.

Sənayeləşmə siyasəti muxtar respublikada uğurla həyata keçirilir

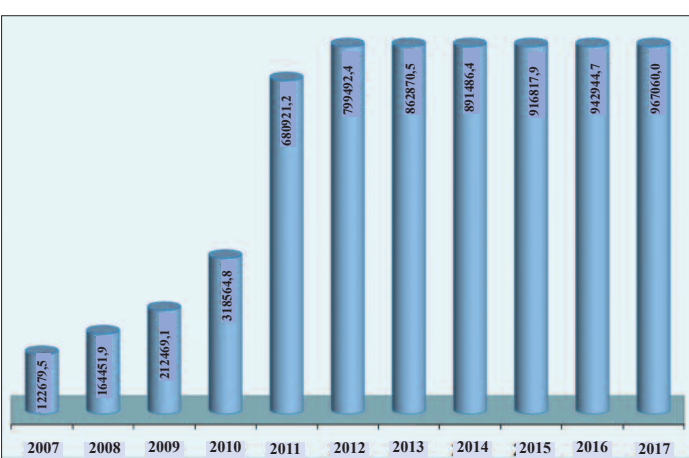
Muxtar respublikamızda yaradılmış əlverişli mühit, enerji və nəqliyyat infrastrukturunun yenilənməsi, xammal resurslarının mövcudluğu iqtisadiyyatın əsas hissəsi olan sənayenin davamlı inkişafını təmin etmişdir.

Həyata keçirilən məqsədlə investisiya siyasəti, sahibkarlıq subyektlərinin inkişafına hərtərəfli dövlət dəstəyi iri sənaye komplekslərinin və istehsal sahələrinin fəaliyyətə başlaması ilə nəticələnmişdir. Belə ki, ötən dövrdə vəsait qoyuluşuna görə ən böyük layihələrdən olan Naxçıvan Avtomobil Zavodu, Naxçıvan Sement Zavodu, özündə 4 zavodu birləşdirən Sənaye Kompleksi yaradılmışdır.

Görülən işlərin nəticəsidir ki, bu gün muxtar respublikada çörək və çörək-bulka məmulatı, un, ət və süd məhsulları, makaron, qənd, duz, şirniyyat, meyvə şirəsi, spirtli içkilər, mineral sular, dekorativ daşlar, travertin, gips, gips lövhələr, əhəng, məsaməli beton, plastik materiallar, karbon qazı, metaləritmə, müxtəlif çeşidli mebellər, dam örtüyü, istilik panelləri və onlarla digər istehsal sahələri olmaqla, müxtəlif növdə və çeşiddə məhsul istehsal edilir ki, bu da istehlak bazarında məhsullara olan tələbatın tamamilə yerli imkanlar hesabına ödənilməsi məqsədi daşıyır.

Sənaye sahəsində atılan mühüm addımlar məhsul istehsalının artımına müsbət təsir göstərmişdir. 2017-ci ildə muxtar respublikada 967 milyon 60 min manat dəyərində sənaye məhsulu istehsal olunmuşdur ki, bu da 2007-ci ildəki göstəricidən 7,9 dəfə çoxdur.

Sənaye məhsulu, min manat

Əldə olunmuş uğurların nəticəsi kimi hazırda ümumi daxili məhsulun tərkibində ilk yeri sənaye sahəsi tutur. Ümumi daxili məhsulun sahə strukturunda sənayenin xüsusi çəkisi 2007-ci ildə 14,9 faizdən yüksələrək 2017-ci ildə 27,6 faiz təşkil etmişdir. 2017-ci ildə hər bir nəfərə düşən sənaye məhsulunun həcmi 2144,3 manat dəyərində olmuşdur ki, bu da 2007-ci ildəki göstəricidən 6,8 dəfə çoxdur.

Muxtar respublikada sahibkarlığın dəstəklənməsi

istiqamətində 2007-2017-ci illərdə bank və kredit təşkilatları tərəfindən təsərrüfat subyektlərinə 93 milyon 858 min 700 manat həcmində kreditlər verilmişdir. Həyata keçirilən tədbirlərin nəticəsidir ki, 2007-ci ildə qeyri-dövlət sektorunda 85 milyon manatlıq sənaye məhsulu qeydə alınmışdırsa, 2017-ci ildə bu göstərici 917 milyon manatı ötmüşdür. 2007-ci ildə istehsal olunan sənaye məhsulunda özəl bölmənin xüsusi çəkisi 69,3 faiz təşkil etmişdi, 2017-ci ildə bu göstərici 94,8 faiz olmuşdur.

2017-ci ildə istehsal edilmiş sənaye məhsulunun 95 faizi emal sənayesinin payına düşmüşdür. Emal sənayesi üzrə istehsal olunan sənaye məhsulunun dəyəri 2007-ci ildəki göstəricini 10,7 dəfə üstələyərək 918 milyon 228 min 600 manat təşkil etmişdir. Emal sənayesi ilə yanaşı, mədəncixarma sənayesi, elektrik enerjisi, qaz, buxar və kondisiyalaşdırılmış hava ilə təchizat və su təchizatı, çirkli suların və tullantıların təmizlənməsi sahələrinin də inkişafı diqqətdə saxlanılmışdır.

Sənayedə istehsalın genişlənməsi ixracın da həcminə müsbət təsir göstərmiş, 2017-ci ildə muxtar respublikada 321 milyon 841 min 600 ABŞ dolları dəyərində sənaye məhsullarının ixracı qeydə alınmışdır ki, bu da ümumi ixracın 76 faizini təşkil etmişdir.

Sənayenin dinamik inkişafı bu sektorda işləyən işçilərin say tərkibinin artımına da təsir göstərmişdir. Belə ki, 2017-ci ildə sənaye sektorunda 16 min 235 nəfər işçi çalışmışdır ki, bu da 2007-ci ildəki müvafiq göstəricidən 2,7 dəfə çox olmuşdur. Bu dövr ərzində sənaye sahəsində bir işçiyə hesablanmış orta aylıq əməkhaqqı 2007-ci ilə nisbətən 2,3 dəfə artaraq 2017-ci ildə 381,9 manat təşkil etmişdir.

Artan əhali tələbatına uyğun olaraq muxtar respublikada sənayenin davamlı inkişafı istiqamətində cari ilin ötən dövründə Naxçıvan şəhərində qızılqümüş zinət əşyaları istehsalı fabriki, plastik boru, profil və aksesuarların istehsalı sahələri fəaliyyətə başlamış, elektrod və kimyəvi tərkibli tikinti materialları istehsalı, qarışıq yem istehsalı sahələri və Şahbuz rayonunun Badamlı qəsəbəsində mineral su istehsalı sahəsinin yaradılması hazırda davam etdirilir. Həmçinin sənayenin inkişafı istiqamətində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 15 fevral tarixli "Naxçıvan şəhərində xalça istehsalı emalatxanasının tikintisi, təchizatı və infrastrukturunun yaradılması ilə bağlı tədbirlər haqqında" Sərəncamı daha bir sahənin inkişafına və ixrac potensialının yaranmasına öz töhfəsini verəcəkdir. Görülən işlər isə bunu deməyə əsas verir ki, sənayeləşmə siyasəti muxtar respublikada uğurla həyata keçirilir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Dövlət Statistika Komitəsinin mətbuat xidməti

Muxtar respublikada yeni texnologiyaların tətbiqi və əhaliyə keyfiyyətli poçt, rabitə, internet və teleradio xidmətlərinin göstərilməsi istiqamətində tədbirlər 2018-ci ilin aprel ayında da uğurla davam etdirilib.

Əhaliyə keyfiyyətli rabitə xidməti göstərilir

Hesabat ayında 18 yeni telefon nömrəsi istismara verilmişdir. Bundan başqa, Şahbuz rayonunun Biçənək kəndində baş verən sel daşqını nəticəsində sıradan çıxan rabitə xətləri bərpa olunaraq təhlükəsiz əraziyə köçürülmüş, muxtar respublika ərazisində, ümumilikdə, 2865 metr fiber-optik kabel xətti çəkilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Internet və Yeni Texnologiyaların

Tədrisi Mərkəzi tərəfindən genişzolaqlı ADSL texnologiyası vasitəsilə 369 yeni abunəçi internetlə təmin olunmuşdur. Naxçıvan şəhərindəki 2 avtomat telefon stansiyasında yeni avadanlıqlar quraşdırılmış, "Elektron hökumət" portalında yenilənmə işləri davam etdirilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Rabitə və Yeni Texnologiyalar
Nazirliyinin mətbuat xidməti

Avtonəqliyyat və sərnişindəşmə sahəsində işlər təkmilləşdirilir

2018-ci ilin aprel ayında muxtar respublikada avtonəqliyyat xidmətinin səviyyəsinin yüksəldilməsi üçün bir sıra tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Hesabat dövründə muxtar respublikada sərnişindəşmə fəaliyyəti göstərən avtobus və mikroavtobusların texniki müayinəsi aparılmış, 296 avtobus qeydiyyatdan keçmişdir. Sərnişindəşmə xidmətinə daha da təkmilləşdirmək məqsədilə Dövlət Yol Polisinin nümayəndələri ilə birlikdə taksi və avtobus sürücüləri

ilə görüşlər təşkil edilmişdir. Qrafikə uyğun olaraq həftədə bir dəfə taksi və avtobus sürücülərinin muzeylərdə məlumatlandırma işi davam etdirilmişdir.

2018-ci ilin aprel ayında İran İslam Respublikasından keçməklə Naxçıvan-Bakı avtobus marşrutu ilə Naxçıvandan Bakıya 910, Bakıdan Naxçıvana isə 1005 sərnişin daşınmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Nəqliyyat Nazirliyinin
mətbuat xidməti

Yeni obyektlərin tikintisi sürətləndirilib

2018-ci ildə Babək rayonunun ucqar dağ və sərhəd kəndləri olan Yuxarı və Aşağı Buzqovda sosial obyektlər, Babək qəsəbəsində isə yaşayış, Elektrik Şəbəkəsi üçün yeni binalar inşa olunur, məscid, dövlət qurumlarının yerləşdiyi inzibati bina yenidən qurulur.

Babək qəsəbəsindəki yeni yaşayış binası yeddi mərtəbədən ibarət olacaq və zirzəmi hissəsində geyim və ərzaq mağazaları, dərzi və bərbər salonu yerləşəcək. 28 mənzilli binada mənzillərin 21-i ikiotaqlı, 7-si isə üçotaqlı olacaq. Bu da rayonda gənc ailələrin mənzilə olan tələbatının ödənilməsinə şərait yaradacaq. Yeni tikililər öz müasir görkəmi ilə Babək qəsəbəsinin hüsnünə yeni çalarlar qatacaq.

Qeyd edək ki, hazırda binanın dam örtüyü vurulur, daxilində alçı və suvaq işləri görülür. Burada elek-

trik və rabitə xətlərinin çəkilişi başa çatdırılıb, birinci mərtəbənin fasadına travertin daşlar düzülür. Liftin quraşdırıldığı binada pəncərələr də salınır. Rayon Statistika İdarəsi, Dövlət Sığortası Agentliyi, "Şərqi səhəri" qəzeti redaksiyası, Gənclər və İdman İdarəsi, Məşğulluq Mərkəzi və digər

dövlət orqanları üçün iş otaqlarının ayrıldığı dördmərtəbəli inzibati binada da işlər sürətlə aparılır. Yenidənqurma işlərindən sonra rayon Baytarlıq İdarəsi və Gigena və Epidemiologiya Mərkəzinin də bu binada yerləşdirilməsi nəzərdə tutulub. Binanın zirzəmisində həmin mərkəzin laboratoriyaları fəaliyyət göstərəcək.

Cari ilin mart ayından etibarən qəsəbədəki məsciddə də təmir-bərpa işləri aparılır. Məscidin həyatında yaşillıq salınacaq, müasir işıqlandırma sistemləri quraşdırılacaq. Rayon Elektrik Şəbəkəsi üçün inşa olunan ikimərtəbəli inzibati binada da işlər sürətlə davam etdirilir. Belə ki, binanın birinci mərtəbəsində beton-qəlib işləri başa çatdırılıb, ikinci mərtəbədə isə dəmir konstruksiyalar quraşdırılır.

Muxtar RAZADƏ

Mayın 15-də Beynəlxalq Ailə Günü münasibətilə Naxçıvan şəhərindəki "Təbriz" mehmanxanasında tədbir keçirilib.

Tədbirdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Aparatının Humanitar siyasət məsələləri və ictimai təşkilatlarla iş şöbəsinin müdiri Rəhman Məmmədov çıxış edərək bildirib ki, ölkəmizdə dövlət ailə siyasətinin formalaşması ümummilli lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ötən əsrin 70-ci illərindən başlayaraq ümummilli liderimizin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən tədbirlərin nəticəsi olaraq ailələrin sosial müdafiəsi yaxşılaşdırılıb, ailə dəyərlərimiz qorunub saxlanılıb. Müstəqillik illərində ailə siyasəti sahəsində zəngin qanunvericilik bazası yaradılıb, ailə institutunun inkişafı təmin edilmişdir.

Bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən ailə siyasəti uğurla davam etdirilir. Ailələrin daha da möhkəmləndirilməsi, ana və uşaqların sağlamlığının qorunması üçün dövlət proqramları qəbul olunaraq icra edilir. Ailələrin sosial təminatını yaxşılaşdırmaq məqsədilə əməkhaqları, pensiya və müavinətlər artırılır, yeni iş yerləri yaradılır.

Qeyd olunub ki, muxtar respublikamızda da dövlət ailə siyasəti uğurla həyata keçirilir. Hazırda Naxçıvan Muxtar Respublikasında 96 mindən çox ailə yaşayır. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin diqqət və qayğısı ilə bütün ailələrin rifah halının yaxşılaşdırılması, həyat səviyyəsinin yüksəldil-

Muxtar respublikada dövlət ailə siyasəti uğurla həyata keçirilir

məsi istiqamətində mühüm tədbirlər həyata keçirilir. Sosial qayğıya ehtiyacı olan ailələrin, Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü uğrunda döyüşlərdə sağlamlığını itirmiş və ya şəhid olmuş vətəndaşların ailələrinin mənzil-məişət şəraitlərinin yaxşılaşdırılması üçün tədbirlər görülür, onlara müavinətlər verilir, sosial müdafiələri gücləndirilir. Müvafiq kateqoriyalı vətəndaşlar minik avtomobilləri ilə təmin olunur, onların müalicə və reabilitasiyası diqqətdə saxlanılır.

Aztəminatlı ailələr də dövlət qayğısından yararlanırlar. Bu ailələr aktiv məşğulluğa cəlb olunur, onlara ailə təsərrüfatlarını qurmaq və inkişaf etdirmək üçün lazımı köməkliklər göstərilir. Gənc ailələrin sosial problemlərinin həlli və onların mənzil şəraitlərinin yaxşılaşdırılması da diqqətdə saxlanılır. Bu sahədə həyata keçirilən tədbirlərin davamı kimi bu il ölkəmizin

Gənclər Paytaxtı olan Naxçıvan şəhərində yeni yaşayış kompleksi – "Gənclər şəhərciyi" istifadəyə verilmişdir. Gənclər bu şəhərcikdə güzəştli ipoteka şərtləri ilə mənzillə təmin olunurlar.

"Muxtar respublikada əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsi ailələrin gəlirlərinin artmasına, sosial vəziyyətlərinin yaxşılaşmasına xidmət edir. Bu baxımdan Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin 2016-cı il 11 yanvar tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "2016-2020-ci illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikasında əhalinin məşğulluğunun artırılması üzrə Dövlət Proqramı" səmərəli məşğulluğa, işaxtaranların işlə təminatına və sosial müdafiəsinin güclənməsinə geniş imkanlar açır", – deyən Rəhman Məmmədov vurğulayıb ki, muxtar respublikada gənc nəslin fiziki və mənəvi cəhətdən sağlam, yüksək təhsilə malik vətəndaş kimi böyü-

məsi də diqqətdə saxlanılır. Nəinki şəhər və rayon mərkəzlərində, həmçinin ən ucqar kəndlərdə də səhiyyə ocaqları, təhsil müəssisələri inşa olunur, bu obyektlər müasir avadanlıqlarla, kadrlarla təmin edilir. Bu da yeniyetmə və gənclərə müasir və hərtərəfli səhiyyə xidmətinin göstərilməsində, onların yaxşı təhsil almasında mühüm rol oynayır.

Bununla yanaşı, muxtar respublikada sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların təhsil alması üçün də imkanlar yaradılır. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin 2016-cı il 11 yanvar tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "2016-2020-ci illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikasında sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların təhsili və reabilitasiyası üzrə Dövlət Proqramı" fiziki imkanlarının məhdudluğundan asılı olmayaraq, uşaqların cəmiyyətdə inteqrasiyasında, müasir tələblər səviyyəsində təhsil almasında mühüm rol oynayır. Bu isə həmin kateqoriyadan olan uşaqların ailələrinə yüksək dövlət dəstəyinin ifadəsidir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Aparatının Humanitar siyasət məsələləri və ictimai təşkilatlarla iş şöbəsinin müdiri Rəhman Məmmədov Beynəlxalq Ailə Günü münasibətilə bütün ailələri təbrik edib, ailə dəyərlərimizin qorunmasında onlara uğurlar arzulayıb.

Tədbirdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin

sədri Rəhilə Seyidova, Naxçıvan Muxtar Respublikası əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Cavid Səfərov çıxış edərək muxtar respublikamızda ailələrə göstərilən dövlət qayğısından danışıblar.

Azərbaycan Vətən müharibəsi iştirakçısı Eldəniz Əlizadə, hərbiçilərin üzvü Natiq Əliyev, uzunömürlü ailələrin üzvləri Yaqub Musayev, Səməd Fətəyev, Zülfiyyə İmanova muxtar respublikada ailələrin rifah halının yaxşılaşdırılması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərə görə dövlətimizə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Tədbirdə iştirak edən uzunömürlü, gənc və Azərbaycan Vətən müharibəsi əli, hərbiçisi, musiqiçi, müəllim, qaçqın və məcburi köçkün, sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan, dövlət qulluqçusu və şəhid ailələrinə hədiyyələr təqdim olunub.

Sonra orta ixtisas və ali təhsil müəssisələrinin tələbələri, ümumtəhsil məktəblərinin yuxarı sinif şagirdləri və istedadlı gənclər arasında keçirilmiş "İdeal ailənin formulu: ənənəvi dəyərlər və müasirlik" mövzusunda V muxtar respublika yazı və rəsm müsabiqələrinin qalibləri mükafatlandırılıblar.

Tədbirdə Naxçıvan Şəhər Mədəniyyət Şöbəsinin "Şəlalə" instrumental ansamblının, Naxçıvan Dövlət Uşaq Filarmoniyasının mahnı və rəqs qrupunun, nümunəvi musiqiçi ailələrin üzvlərinin və Naxçıvan şəhərindəki 11 nömrəli uşaq bağçası fərdlərinin ifaları alqışlarla qarşılanıb.

✎ Muxtar MƏMMƏDOV

Xidmət sektorlarımız

Naxçıvanbank müasir bankçılıqda mühüm uğurlar qazanıb

Müasir iqtisadiyyatda bankların fəaliyyəti həmişə diqqət mərkəzindədir. Bu baxımdan dünyada və ölkəmizdə yeni iqtisadi şəraitin tələblərinə müvafiq olaraq, aparılan iqtisadi islahatlar bank fəaliyyətinin daha da təkmilləşdirilməsini, onların yeni prinsiplər əsasında qurulmasını tələb edir. Artıq görülən işlər bank sisteminin sabitliyini və dinamik inkişafını təmin etməkdədir. Muxtar respublikamızda da iqtisadiyyatın sabit və sürətli inkişafı səmərəli fəaliyyət göstərən bank sisteminin formalaşması ilə sıx bağlıdır. 2008-ci ildən fəaliyyət göstərən "Naxçıvanbank" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti bu baxımdan muxtar respublikamızda həyata keçirilən pul-kredit əməliyyatlarında və real sektorun dəstəklənməsində mühüm rol oynamaqdadır.

Yaranmasından ötən on il ərzində "Naxçıvanbank" ASC mühüm uğurlara imza atıb. Bank peşəkar komandası ilə biznes tərəfdaşı olan əhaliyə, habelə kiçik və orta sahibkarlıqla məşğul olan şəxslərə universal bank və maliyyə xidmətləri göstərməkdə geniş təcürüb əldə edib. Müasir dövrdə istər beynəlxalq, istərsə də yerli səviyyədə bank-kredit bazarında gedən dəyişikliklərə uyğunlaşmaq, müştərilərinə daha keyfiyyətli xidmətlər göstərmək bankın əsas missiyasını təşkil edir. Təklif edilən məhsul və xidmətlər isə rəngarəngliyi ilə yüksək müştəri məmnuniyyəti doğurur. Muxtar respublika əhalisinə təklif etdiyi biznes kreditləri, kənd təsərrüfatı, istehlak, kart kreditləri, avtokreditlər, ipoteka krediti, SKF (Sahibkarlığa Kömək Fondu kreditləri), tələbli və müddətli depozitlərin (əmanətlərin) cəlb edilməsi, fiziki şəxslərin təcili pul köçürmələri sahəsində "Naxçıvanbank" ASC müştəri məmnuniyyəti toplaya bilib. Bundan əlavə, bank muxtar respublikada bütün növ nağdsız əməliyyatların həyata keçirilməsi, hüquqi və fiziki şəxslər üçün hesablaşma-kassa xidmətləri, pul vəsaitinin köçürülməsi üzrə xidmətlərin göstərilməsi, müştəri sifarişinə əsasən valyuta alqı-satqısı, müştərilərə maliyyə məsləhəti xidmətləri də göstərməklə müasir bankçılıq sahəsində mühüm şərtlərdən biri olan korporativ mədəniyyəti tam mənimsəyib.

"Naxçıvanbank" ASC müasir bank xidmətləri göstərə bilməsi üçün bütün zəruri şəraitə malikdir. Belə ki, bank 2008-ci il avqustun 29-dan

Əmanətlərin Sığortalanması Fondunun (ADİF), 2010-cu ildən milli ödəniş sistemi "AZİPS"-in, 2011-ci ildən Beynəlxalq Banklararası Ödəniş Sistemi olan SWIFT-in, 2012-ci ildən "MasterCard" beynəlxalq ödəniş sisteminin, 2015-ci ildən "VISA" beynəlxalq ödəniş sisteminin üzvüdür. Bununla yanaşı, bank 2013-cü ildən "MONEX" və 2018-ci ildən "UPT" sürətli pulköçürmə sistemində qoşulub. Ayrıca 2015-ci ilin may ayından "Naxçıvanbank" ASC beynəlxalq maliyyə bazarları üzrə informasiya xidməti verən ən böyük maliyyə təşkilatı "Bloomberg"-in üzvüdür. Hazırda "Western Union" sürətli pulköçürmə sistemində qoşulmaqla bağlı müvafiq işlər görülür. Müştərilərin daha rahat və sərfəli şəkildə xidmətlərdən yararlanması üçün bank baş ofisi ilə yanaşı, Naxçıvan şəhərində, Şərur, Culfa, Ordubad rayonlarında və Bakı şəhərində filiallara, 34 ədəd bankomat və 10 ədəd ödəmə məntəqəsinə malikdir. Cari il ərzində isə daha 6 ədəd bankomat və 40 ədəd ödəmə məntəqəsinin əhalinin daha rahat istifadə edəcəyi məkanlarda quraşdırılması nəzərdə tutulub.

Hazırda bütün dünyada olduğu kimi, ölkəmizdə də nağdsız ödənişlərin həcmi artırılmasına mühüm diqqət yetirilir. Bu baxımdan Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin 2016-cı il 2 mart Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "2016-2018-ci illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikasında müasir elektron ödəniş xidmətlərinin tətbiqinin və nağdsız hesablaşmaların genişləndirilməsi üzrə Proqram"ın icrası çər-

çivəsində nağdsız ödənişlərin həcmi artırılması və mövcud infrastrukturun təkmilləşdirilməsi məqsədilə "Naxçıvanbank" ASC tərəfindən bir çox obyektlərdə POS-terminallar quraşdırılıb, onlardan səmərəli istifadə təmin edilmişdir. Hazırda bank tərəfindən müxtəlif ödəmə məntəqələrində quraşdırılmış POS-terminalların sayı 802-yə çatdırılıb. Müştərilərin elektron ödəmə əməliyyatları zamanı vaxt itkisinin qarşısını almaq üçün təməssiz ödəmə POS-terminalları və bu xidməti dəstəkləyən ödəniş kartları istifadəyə verilmişdir. Bundan əlavə, kart sahibləri bankın SMS banking, Internet banking və Mobile banking xidmətlərindən istifadə edirlər.

Bankların mühüm funksiyalarından biri iqtisadiyyatı səmərəli kreditləşmə ilə təmin etməkdir. Bu baxımdan "Naxçıvanbank" ASC Naxçıvan Muxtar Respublikasında mövcud təbii ehtiyatlardan istifadə olunmaq ilə yanaşı, emal müəssisələrinin yaradılması, həmçinin kənd əhalisinin məşğulluğunun təmin edilməsi məqsədilə aparılan mikrokreditləşmə işi üçün geniş filial şəbəkəsi yaradılmışdır. Bundan əlavə, bank Naxçıvan Muxtar Respublikası Sahibkarlığa Kömək Fondunun vəsaiti hesabına sahibkarlıq subyektlərinin kreditləşməsi məqsədilə müvəkkil kredit təşkilatı kimi 2014-cü ildən başlayaraq 93 sahibkarlıq subyekti maliyyələşdirmişdir. Gənc ailələrin mənzil tələbatını ödəmək məqsədilə "Naxçıvan İpoteka Fondu" ASC ilə 2016-cı il noyabrın 24-də bağlanmış müqaviləyə əsasən 109-u fondun, 85-i isə bankın öz vəsaiti hesabına olmaqla, cəmi 194 ailəyə ipoteka kreditləri verilmişdir. Ümumilikdə

isə ötən il ərzində verilmiş kreditlərin ümumi məbləği 21 milyon 324 min manat olmuşdur ki, bu kreditlərin 17 milyon 550 min manatı "Naxçıvanbank" ASC öz vəsaiti, 1 milyon 975 min manatı Naxçıvan Muxtar Respublikası Sahibkarlığa Kömək Fondunun, 1 milyon 799 min manatı isə "Naxçıvan İpoteka Fondu" ASC-nin vəsaiti hesabına verilmişdir.

Naxçıvanbank səmərəli kreditləşmə işinə bu il də davam etməkdədir. Belə ki, cari il ərzində verilmiş kreditlərin 1 milyon 566 min manatı sənaye, 61 min manatı tikinti, 5 milyon 671 min manatı sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərə qeyri-istehsal və xidmət, 2 milyon 168 min manatı ipoteka kreditləri, 11 milyon 52 min manatı istehlak kreditləri, 806 min manatı isə kənd təsərrüfatı kimi sahələrə yönəldilmişdir.

"Naxçıvanbank" ASC-nin çoxşaxəli fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilir. Belə ki, uğurlu fəaliyyətinə görə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının təşəbbüsü və Azərbaycan Banklar Assosiasiyasının təşkilatı dəstəyi ilə 2017-ci il üzrə nağdsız ödənişlərin inkişafı istiqamətində elan edilmiş müsabiqədə "Naxçıvanbank" ASC "Təməssiz POS-terminal infrastrukturunu üzrə lider bank" nominasiyasının qalibi olub, "Təməssiz ödəniş kartları üzrə lider bank" nominasiyası üzrə isə III yerə layiq görülüb. Bütün bu uğurlar özünün biznes və sosial məsuliyyət fəlsəfəsində yenilikçilik və etibarlı əməkdaşlığı həmişə ön planda tutan "Naxçıvanbank" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin səmərəli fəaliyyəti nəticəsində əldə olunub.

✎ Əli CABBAROV

"Yerin süni peykləri" mövzusunda interaktiv dərslər təşkil olunub

Dünən AMEA Naxçıvan Bölməsi ilə muxtar respublikanın ümumtəhsil məktəbləri arasında növbəti interaktiv dərslər təşkil olunub. Dərslərdə çıxış edən AMEA Naxçıvan Bölməsi Batabat Astrofizika Rəsədxanasının direktoru, fizika-riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Qulu Həziyev yerin süni peykləri haqqında geniş məlumat verib.

Bildirilib ki, yerin süni peykləri bir çox elmi və praktik məsələləri həll edə bilən müstəqil kosmik uçuş cihazlarıdır. Yerin ilk süni peyki orbitə 1957-ci il oktyabr ayının 4-də çıxarılıb. Onun forması küre şəklində, diametri 580 millimetr, çəkisi 83,6 kiloqram olub. Dünyanın ilk süni peyki kosmik fəzada üç aya yaxın fəaliyyət göstərib. Sonrakı illərdə elm və texnologiyanın daha da sürətli inkişafı nəticəsində süni peyklərin sayı xeyli çoxalıb. Hazırda kosmosda minlərlə süni peyk vardır və onların sayı hər il daha da artır.

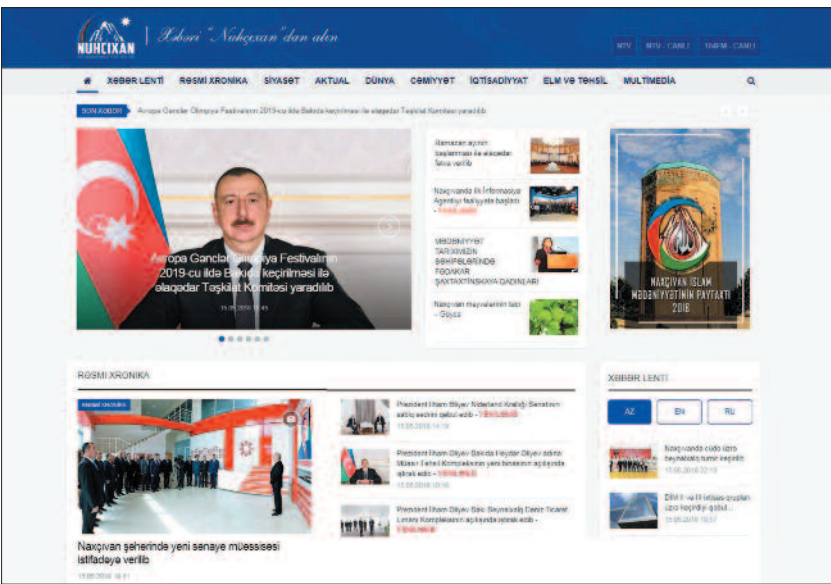
Məlumat verilib ki, bu gün artıq Azərbaycan da milli telekommunikasiya peykini malik olan ölkələr arasındadır. Belə ki, ölkəmizin ilk peyki olan "Azerspace-1" 2013-cü ildən kosmik fəzada uğurla fəaliyyət göstərir. Bununla yanaşı, yaxın vaxtlarda 2-ci süni peyki də orbitə çıxarılması nəzərdə tutulur. Ölkəmizdə kosmik sənayenin yaradılması və süni peyklərin orbitə çıxarılması, ilk növbədə, informasiya mübadiləsində xarici ölkələrdən asılılığın aradan qaldırılması və informasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, elm tutumlu yeni layihələrin həyata keçirilməsi və nəticə etibarilə, innovasiya yönümlü iqtisadiyyatın formalaşdırılması istiqamətində aparılan işlər arasında strateji əhəmiyyətə malikdir.

Qeyd edək ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Təhsil Nazirliyi və AMEA Naxçıvan Bölməsinin birgə təşkilatçılığı ilə slaydlar vasitəsilə aparılan interaktiv dərslər muxtar respublikanın 200-dən çox ümumtəhsil müəssisəsində izlənilib.

✎ Nail ƏSGƏROV

Naxçıvanda ilk informasiya agentliyi fəaliyyətə başladı

Mayın 15-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində "Nuhçixan" İnformasiya Agentliyinin təqdimat mərasimi keçirilib.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsinin sədri Sahil Tahirli çıxış edərək deyib ki, ötən 25 illik zaman kəsiyi bir neçə özünəməxsus cəhətləri ilə səciyyəvi olsa da, bu dövrün ən böyük uğurlarından biri də ölkəmizdə əsas ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan söz və mətbuat azadlığının, mediaya qayğı siyasətinin uğurla davam etdirilməsidir. Bunun bariz nümunələrindən biri də Naxçıvan televiziya və radiosu, eləcə də bu inkişafın məntiqi davamı kimi meydana çıxan "Nuhçixan" İnformasiya Agentliyidir. Bu gün Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin qayğısı ilə teleradio əsl inkişaf dövrünü yaşayır. Mərhələ-mərhələ hərtərəfli şəraitlə təmin olunan Naxçıvan televiziya və radiosunun maddi-texniki bazası xeyli gücləndirilib, teleradionun binası əsaslı yenidənqurmadan sonra istifadəyə verilib, yeni studiya avadanlıqları, videokameralar, avtomobillər, montaj və kompüter dəstləri alınıb, teleradio ən müasir texniki avadanlıqlarla təchiz edilib.

Qeyd olunub ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin Naxçıvan Dövlət Teleradionun maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi və yaradıcılıq məsələləri sahəsində bir sıra əhəmiyyətli tədbirlər həyata keçirilib. Bunun nəticəsidir ki, 2015-2017-ci illərdə efir vaxtı iki saat artırılaraq 16 saatdan 18 saata çatdırılıb, 150-dən artıq sənədli və televiziya filmi çəkilib. 2018-ci il iyun ayının 15-dən isə teleradionun efir vaxtı daha bir saat artırılacaq. 2016-cı ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsi üçün yeni internet saytının – *naxcivan.tv.az*-in yaradılması və teleradio verilişlərinin internet üzərindən yayımının təşkili Naxçıvanın informasiya blokadasını tamamilə yarıb. Komitədə əsaslı struktur islahatları da aparılıb, yeni "Efir buraxılış və əlaqələndirmə" direksiyası, Naxçıvan Teleradionun "Xalq Çalğı Alətləri Ansambli", televiziyanın "Uşaq, gənclər

qələr şöbəsinin müdiri Ülvi Hüseynli qeyd edib ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasında bütün sahələrdə əldə olunan inkişaf və yüksəliş muxtar respublikanın kütləvi informasiya orqanlarını da əhatə edib. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri cənab Vasif Talıbovun mətbuat orqanlarına, teleradiolara olan hərtərəfli qayğısı yeni keyfiyyət dəyişikliklərinin yaranmasına səbəb olub. Ali Məclis Sədrinin "Naxçıvan Muxtar Respublikasının

dövlət mətbuat orqanlarının maddi-texniki vəziyyətini yaxşılaşdırmaq tədbirləri haqqında" 2000-ci il 29 mart tarixli Sərəncamı kütləvi informasiya vasitələrinin inkişafı sahəsində taleyüklü dövlət sənədinə çevrilib, muxtar respublika mətbuatını yeni inkişaf müstəvisinə çıxarıb.

Qeyd olunub ki, ötən 20 ildə muxtar respublikanın kütləvi informasiya vasitələri böyük inkişaf yolu keçib. "Şərq qapısı" qəzeti və "Əcəmi" Nəşriyyat-Poliqrafiya Birliyi üçün yeni binalar tikilərək istifadəyə verilib, qəzetlərin dövriyyəliliyi təmin edilib, müasir çap avadanlıqlarının quraşdırılması hesabına nəşriyyat işinin keyfiyyəti artırılıb, Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsinin binası yenidən qurulub, yeni nəsil rəqəmsal teleradio avadanlıqları quraşdırılıb. Hazırda muxtar respublikada "Şərq qapısı" ilə yanaşı, 8 şəhər və rayon qəzeti, 4 jurnal, universitet televiziya və radiosu da daxil olmaqla, 3 televiziya, 3 radio, nəşriyyatlar, Naxçıvan Mətbuat Şurası, Televiziya və Radio Şurası fəaliyyət göstərir, kütləvi informasiya orqanlarında 400-dən artıq əməkdaş çalışır. Naxçıvan Dövlət Televiziya və Radio Şurası fəaliyyət göstərir, kütləvi informasiya orqanlarında 400-dən artıq əməkdaş çalışır. Naxçıvan Dövlət Televiziya və Radio Şurası fəaliyyət göstərir, kütləvi informasiya orqanlarında 400-dən artıq əməkdaş çalışır. Naxçıvan Dövlət Televiziya və Radio Şurası fəaliyyət göstərir, kütləvi informasiya orqanlarında 400-dən artıq əməkdaş çalışır.

Muxtar respublikada jurnalist kadrların hazırlanması, gənc jurnalistlərin işə cəlb olunması da diqqət mərkəzində saxlanılır. Muxtar respublikamızda jurnalistlərin əməyi də daim yüksək qiymətləndirilmiş, sosial mük

dafəsi gücləndirilmiş, əmək-haqları artırılmışdır.

Ülvi Hüseynli qeyd edib ki, muxtar respublika rəhbərinin mətbuat işçiləri ilə görüşləri zamanı verdiyi tövsiyə və tapşırıqlar teleradio və qəzetlərin əsas fəaliyyət istiqamətinə çevrilmişdir. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri demişdir: **"İnformasiya vermək, maarifləndirmək, bu günümüzün tarixini yaratmaq, milli dəyərlərimizi təbliğ etmək və ictimaiyyəti düzgün istiqamətləndirmək kütləvi informasiya orqanlarının qarşısında duran əsas vəzifələrdir"**. Bu vəzifələr kütləvi informasiya vasitələrinin əməkdaşları, eləcə də "Nuhçixan" İnformasiya Agentliyi üçün əsas fəaliyyət istiqamətidir.

Naxçıvan Mətbuat Şurasının sədri Rövşən Hüseynov, Naxçıvan Muxtar Respublikası Televiziya və Radio Şurasının üzvü Sara Əzimova, "Nuhçixan" İnformasiya Agentliyinin baş redaktoru Səməd Canbaxşiyev və televiziyanın gənc əməkdaşı Yaqub İsayev də tədbirdə çıxış ediblər. Tədbirdə teleradionun fəaliyyətinə öz işləri ilə töhfə verən, işlərində fərqlənən əməkdaşların bir qrupuna, eləcə də Naxçıvan teleradiosu ilə səmərəli əməkdaşlıq edən könər əməkdaşlara hədiyyə və fəxri fərmanlar təqdim edilib.

Sonra "Nuhçixan" İnformasiya Agentliyinin internet saytının təqdimatı olub.

Məlumat verilib ki, sayt Naxçıvan televiziya və radio orqanlarının təşkilatından lisenziyalı proqramlarla yığılıb, təhlükəsizliyi üçün lazımi tədbirlər görüldü. Nuhçixan.az domenində yayımlanan saytın, eyni zamanda mobil teleradionun üçün interfeysi də hazırlanıb. Saytın əsas bölməsində Naxçıvan Dövlət Televiziya və Radio Şurasının canlı yayım linkləri yerləşdirilib. İstifadəçilər "NTV-canlı" və "104 FM-canlı" səhifələrinə keçid etməklə Naxçıvan Dövlət Televiziya və Radiosunu internet üzərindən birbaşa izləyə bilirlər.

Saytda "Xəbər lenti", "Rəsmi xronika", "Siyasət", "Aktual", "Dünya", "Cəmiyyət", "İqtisadiyyat", "Elm və təhsil" və "Multimedia" bölmələri yaradılıb. Saytda yerləşdirilən "Multimedia" bölməsi Naxçıvan televiziya və radio orqanlarının öz istehsalı olan videomateriallarla daim zənginləşdiriləcək, Naxçıvanın turizm potensialını əks etdirən videoçarxların yerləşdirilməsinə xüsusi diqqət yetiriləcək. Əsas səhifədə yerləşdirilən "Xəbər lenti" üç dildə – Azərbaycan, ingilis və rus dillərində yayımlanacaq.

Tədbirdə Naxçıvan teleradionun fəaliyyətini əks etdirən videoçarx da nümayiş etdirilib.

Tədbirin bədii hissəsində televiziyanın yeni yaradılan "Nuhçixan" Xalq Çalğı Alətləri Ansamblının ifasında musiqi nömrələri təqdim olunub.

Naxçıvan Televiziya və Radio Şurasının əməkdaşı, rəssam Vüqar Mehdiyev tədbir boyu işlədiyi "Nuhçixan" İnformasiya Agentliyinin loqotipinin rəsmi təqdim edib. Tədbir iştirakçıları loqotipin fonunda xatirə şəkli çəkdi.

Bu gün muxtar respublikamızda əhalinin sağlamlığının qorunması və tibbi xidmətin səviyyəsinin yüksəldilməsi dövlətin sosialyönümlü siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biridir. Tibb müəssisələrinin maddi-texniki bazasının yaxşılaşdırılması, onların müasir tibbi avadanlıq və ləvazimatlarla təchiz edilməsi, yeni tibbi **Səhiyyə maarifi əhalinin sağlamlığının qorunmasına öz töhfəsini verir**

texnologiyaların tətbiqi, tibbi kadrların peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması və digər bu kimi tədbirlər son illər muxtar respublikada əhaliyə göstərilən tibbi xidmətin keyfiyyətinin daha da yaxşılaşdırılmasına imkan yaradıb. Bununla yanaşı, səhiyyə işçiləri ilə əhali arasında əlaqələri operativ qaydada təmin etmək məqsədilə yaradılan tibbi maarifləndirmə məktəbləri də fəaliyyət göstərir ki, bu da insanların tibbi biliklərə yiyələnməsi istiqamətində mühüm əhəmiyyətə malikdir. Səhiyyə maarifi işinin əsasını təşkil edən ailə sağlamlıq, diabet və ailə planlaşdırılması və reproduktiv sağlamlıq məktəbləri əhali arasında bir növ təlim işləri aparır.

İlk olaraq haqqında bəhs edəcəyimiz ailə sağlamlıq məktəbi, əsasən, uşaqlara göstərilən tibbi xidmətin yaxşılaşdırılması, hamilə qadınlara patronaj xidmətinin gücləndirilməsi, yenidoğulmuşların vaxtında qeydiyyat alınması, uşaqların qidalanmasının düzgün təşkil edilməsi, onların, xüsusən ana südü ilə qidalandırılması ilə bağlı maarifləndirmə işləri aparır. Uşaqların yoluxucu xəstəliklərə qarşı aldığı peyvəndlərin ardıcıl icra olunmasının gələcək nəslin sağlam böyüməsində vacibliyi, uşaqlara elektron sağlamlıq kartlarının verilməsinin əhəmiyyəti, uşaq və yeniyetmələrin zərərli vərdişlərdən uzaq böyümələri ilə bağlı valideynlərin maariflənməsində ailə sağlamlıq məktəbinin böyük rolu vardır.

Qeyd edək ki, son illərdə dünyada geniş yayılmış xəstəliklərdən biri də diabet xəstəliyidir. Buna görə muxtar respublikamızda da şəkərli diabet xəstəliyinin profilaktikası diqqət mərkəzində saxlanılır, dövlət tərəfindən bu qəbildən olan xəstələr zəruri dərman preparatları ilə təmin olunur. Şəkərli diabet məktəbinin yaradılmasında da əsas məqsəd əhalinin bu istiqamətdə maarifləndirilməsidir. Bunun üçün səhiyyə işçiləri Naxçıvan şəhərində və muxtar respublikamızın müxtəlif bölgələrində xəstəliklə bağlı təlimlər aparır, maarifləndirmə tədbirləri təşkil edirlər. Tibb işçiləri təlimlərə cəlb edilən diabetli xəstələrə və risk qrupuna aid əhaliyə bu xəstəliklə bağlı biliklərin artırılması və özünəmənzərətin gücləndirilməsi məqsədilə məlumatlandırmaqla onlara sağlam həyat tərzi aşılayırlar.

Haqqında bəhs edəcəyimiz digər səhiyyə məktəbi isə ailə planlaşdırılması və reproduktiv sağlamlıqla bağlıdır. Bu məqsədlə yaradılmış ailə planlaşdırılması və reproduktiv sağlamlıq məktəbi hazırda muxtar respublikada ana sağlamlığının mühafizəsi, o cümlədən hamiləlik dövründə, həkim nəzarəti altında doğuş və doğuşdan sonrakı dövrlərdə qulluğu, ailələrin müvafiq vaxtda və sayda uşaq sahibi olmaq arzularının reallaşdırılması istiqamətində öz fəaliyyətini qurub. Dünya ölkələrinin təcrübəsi də göstərir ki, bu sahədə həyata keçirilən tədbirlər ana və uşaq ölümlərinin azalmasına, həm də sağlam nəsillərin formalaşmasına öz töhfəsini verir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Tibbi yardımın təşkili şöbəsinin baş məsləhətçi-pediatr İbrahim Ağayev bizimlə söhbətində bildirdi ki, ailə sağlamlıq, şəkərli diabet, ailə planlaşdırılması və reproduktiv sağlamlıq məktəblərinin əsas fəaliyyəti maarifləndirmə istiqamətində qurulub. Bu gün muxtar respublikamızda yeni səhiyyə ocaqlarının tikilməsi, mövcud olanların əsaslı şəkildə yenidən qurulması və bu müəssisələrin müasir tibbi avadanlıqlarla təmin olunması səhiyyə xidmətinin də günün tələbləri səviyyəsində qurulmasını zəruri edir. Səhiyyə maarifi işi isə əhaliyə göstərilən səhiyyə xidmətinin əsasını təşkil edir. Məhz yaradılmış bu məktəblər də muxtar respublikamızda müxtəlif istiqamətlər üzrə həyata keçirilən səhiyyə maarifi işinin əsasını təşkil edir.

Bəli, bu gün muxtar respublikamızın tərəqqisi səhiyyənin də inkişafından yan keçməyib. Dövlətimiz tərəfindən həyata keçirilən məqsədyönümlü siyasətin əsas kökündən insan amili dayandığından əhalinin sağlamlığının qorunması da bir nömrəli vəzifə kimi müəyyənləşdirilib. Bu baxımdan sağlamlıq məktəbləri tərəfindən həyata keçirilən müxtəlif profilaktika və maarifləndirmə tədbirləri də əhali sağlamlığının qorunmasına öz töhfəsini verir.

Naxçıvan şəhərindəki İlham Əliyev adına Olimpiya-İdman Kompleksində Azərbaycan Respublikasının və Naxçıvan Muxtar Respublikasının Gənclər və İdman nazirlikləri, Azərbaycan Cüdo Federasiyası və Naxçıvan Muxtar Respublikası Güləş Federasiyasının birgə təşkilatçılığı ilə ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 95-ci ildönümünə həsr edilən cüdo üzrə beynəlxalq turnir keçirilib.

Turnir iştirakçıları əvvəlcə ümummilli lider Heydər Əliyevin Naxçıvan şəhərinin mərkəzi meydanında əzəmətlə ucalan abidəsini ziyarət edib, Heydər Əliyev Muzeyi ilə tanış olublar.

Açılış mərasimində çıxış edən Naxçıvan Muxtar Respublikası Güləş Federasiyasının sədri Azər Zeynalov turnir iştirakçılarına salamlayaraq bildirib ki, cüdo üzrə beynəlxalq turnirin xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının ildönümünə həsr olunması onun əhəmiyyətini daha da artırır. Ona görə ki, Azərbaycanda idmanın inkişafı ümummilli lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ulu öndərin ölkəmizdə rəhbərliyi dövründə digər sahələrdə

olduğu kimi, idmanın da inkişafı diqqətdə saxlanılmışdır. İdman sahəsində maddi-texniki baza yaxşılaşdırılmış, idman kompleksləri tikilmiş, meydançalar salınmış, böyük idman-sağlamlıq mərkəzləri yaradılmışdır. Əsası ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan dövlət idman siyasəti Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Bunun nəticəsidir ki, Azərbaycan dünyada idman ölkəsi kimi tanınır, idmançılarımız beynəlxalq yarışlarda böyük uğurlar qazanırlar.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında da idmanın inkişafı sahəsində mühüm işlər görülür, gənclərin fiziki hazırlığı, onların asudə vaxt-

Muxtar respublikada cüdo üzrə beynəlxalq turnir keçirilib

larının səmərəli təşkili diqqət mərkəzində saxlanılır. İdmanın inkişafına göstərilən dövlət qayğısı, yeni tikilən və ya əsaslı təmir olunan idman obyektləri gənclərin idmana olan marağını artırır, peşəkar idmançıların yetişməsinə təmin edib. Müasir idman infrastrukturunun, eləcə də perspektivli idmançıların mövcudluğu muxtar respublikada müxtəlif səviyyəli idman yarışlarının keçirilməsinə imkan verir.

İlham Əliyevə dərin minnətdarlığımı bildirib, yarışda iştirak edən idmançılara qələbə arzulayıb.

Azərbaycan Respublikası gənclər və idman nazirinin müavini İsmayıl İsmayılov çıxış edərək bildirib ki, Azərbaycanda idman ənənələrinin əsası ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. Məhz ulu öndərin diqqət və qayğısı nəticəsində ölkənin bütün regionlarında olimpiya-idman kompleksləri tikilərək idmançıların ixtiyarına

və Rusiya komandaları, eləcə də ölkəmizin Bakı, Sumqayıt, Gəncə, Qəbələ, Naxçıvan və Culfa komandaları mübarizə aparıblar. Olimpiya sistemi üzrə təşkil edilən beynəlxalq turnirin final görüşündə Naxçıvan Muxtar Respublikası və Gürcüstan komandaları üz-üzə gəliblər. Gərgin keçən görüş naxçıvanlı cüdoçuların qələbəsi ilə başa çatıb. Türkiyə və Bakı komandaları isə turnirin bürünc medalını qazanıblar.

“Ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 95 ildönümünə həsr edilən cüdo üzrə beynəlxalq turnirdə 100-dən çox idmançının 9 komanda tərkibində çıxış etməsi beynəlxalq turnirə marağın böyük olduğunu göstəricisidir”, – deyən Naxçıvan Muxtar Respublikası Güləş Federasiyasının sədri ölkəmizdə və onun ayrılmaz tərkib hissəsi olan muxtar respublikamızda idmanın inkişafına göstərdiyi diqqət və qayğıya görə beynəlxalq turnirin iştirakçıları adından Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab

verilib. İsmayıl İsmayılov yarışın yüksək səviyyədə təşkil olunmasına göstərilən dəstəyə görə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədrinə minnətdarlığını bildirib.

Sonra ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 95-ci ildönümünə həsr edilən cüdo üzrə beynəlxalq turnir açıq elan olunub və Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib.

Açılış mərasimi bədii hissə ilə davam edib.

Turnirdə Gürcüstan, Türkiyə

Sonda qaliblər diplom, medal və kubokla mükafatlandırılıblar.

Mükafatları Naxçıvan Muxtar Respublikası Güləş Federasiyasının sədri Azər Zeynalov, Azərbaycan Respublikası gənclər və idman nazirinin müavini İsmayıl İsmayılov və Azərbaycan Cüdo Federasiyasının vitse-prezidenti Sadiq Sadiqov təqdim ediblər.

Bununla da, ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 95-ci ildönümünə həsr edilən cüdo üzrə beynəlxalq turnir başa çatıb.

“Şərq qapısı”

Naxçıvan ərazisində hava çox isti və yağıntılar az olduğu üçün suvarma olmadan bol məhsul götürmək mümkün deyil. Ona görə də qədim zamanlardan bu diyarda suvarma ənənələri formalaşmış və zaman keçdikcə təkmilləşdirilib. Naxçıvanda suvarma mənbəyi kimi keçmişdə, əsasən, bulaq və çay sularından, aran zonasında isə kəhrizlərdən istifadə edilirdi.

Kəhrizlərin qazılması əlavə vaxt və maddiyyat tələb etdiyi üçün bu iş elliklə görülür, ya da imkanlı şəxslər tərəfindən həyata keçirilirdi. Bir qayda olaraq kəhrizlər onların qazılmasının təşəbbüskarı olan, maliyyə vəsaiti sərf etmiş xeyriyyəçi insanların adı ilə adlandırılırdı. Naxçıvan şəhərində Kalba Musa çeşməsi, Canan bəy kəhrizi, Sirabda Hüseyn xan kəhrizi, Qıvrıqda Abbas bəy kəhrizi və sair. Kəhrizlərin suyundan səmərəli istifadə etmək üçün onların yaxınlığında sutkalıq tənzimlənən kiçik sututular – göllər tikilirdi. Belə göllər su sərfi az olan kiçik çayların və təbii yağıntıların suyunu toplamaq üçün də istifadə edilirdi. Sirabda Hacı Mehdi oğlu Talıbın gölü, Keşirri, El gölü, Xan gölü, Şahbuz rayonunun Keçili kəndində Kəblə Cabbar, Güllübəyim, Xıncır, Xudakərim gölləri, nisbətən böyüktutumlu Qahab gölü, Məzrə gölü, Zeynəddin gölü, Qıvrıqda Abbas bəy, Sarıqış gölləri, Qoşa göllərdən suvarmada geniş istifadə edilirdi.

Su təminatı ilə bağlı həyata keçirilən digər mühüm tədbir su mənbələrinə uzaq məsafədə yerləşən yaşayış məntəqələrinə, əkin sahələrinə arx və kanalların çəkilməsi idi. Naxçıvan ərazisində suvarma arxları başlanğıcını üç

əsas çaydan – Şərqi Arpaçay, Naxçıvançay və Əlinəcəyaydan alırdı. Ordubad rayonu ərazisindəki çaylar isə çox sulu olsa da, ərazidə düzən yerlər azdır. Arxeoloji tədqiqatlar aparılan zaman Eneolit və Tunc dövrlərindən istifadə edilən arxların qalıqlarına rast gəlinir. Babək rayonu ərazisində “Qurd dağı” yaşayış yeri yaxınlığında Qahab çayı üzərində tikilmiş “Vəkil bəndi”ndən başlanğıc alan arxların yeri aydın görünür. Maraqlıdır ki, həmin ərazidə arx bir neçə dəfə çay dərələrinin üzərindən adlayır.

XIX əsrdə Azərbaycan Rusiyaya ilhaq edildikdən sonra Qafqazda suvarmanın vəziyyəti öyrənilməyə və bəzi tədbirlər görülməyə başlandı. Rus tədqiqatçıları bu sahədə fəaliyyətləri barədə o dövrün mətbuat orqanlarında da çıxış ediblər. 1842-ci ildə tərtib olunmuş “Zaqafqaziya ölkəsində suvarma arxlarının vəziyyəti haqqında” rəsmi dövlət sənədində Naxçıvan qəzasında 150 iri, 12 kiçik arx olduğu göstərilir. 1947-ci ildə İ.Qaqameysterin məqaləsində kiçik arxların

sayının 28 olması barədə məlumat verilir. Şərur-Dərələyəz qəzasında o dövr üçün Naxçıvanın ən böyük kanalı olan Şangirey arxı çəkilir. Yelizavetpol quberniyası ərazisində Bazarçayın suyu 6 verst məsafədən Arpaçayın məcrasına birləşdirilir ki, yayda su ehtiyatı artsın. Bu, bir çayın məcrasının suyunun digərinin məcrasına axıdılması məqsədilə Qafqazda yaradılan ilk belə qurğu idi. M.P.Psarev göstərir ki, ikinci kanal – Şangirey arxı Dəvəöləndən 2 verst aşağıdan Arpaçayın sol sahilindən başlanğıc götürüb. 35 verst məsafədə “Qız” adlanan sahənin istifadəsinə isə 1884-cü ildə üçüncü kanal hazır olduqdan sonra başlanılmışdır. Maraqlı bir məqam diqqət edək. S.V.Veyseqof 1883-cü ildə qeyd edir ki, Azərbaycanın ən iri su anbarlarından biri, Naxçıvan qəzasındakı Qanlıgöl su anbarı hələ XVII əsrdə Heydər xan tərəfindən tikilib. Sonralar müharibələr nəticəsində dağılmış və sıradan çıxmış bu su anbarı 1853-cü ildə naxçıvanlı Kalbalı xan tərəfindən bərpa edilərək ətrafına hasar çəkilir. “Azərbaycanın

çayları, gölləri və su anbarları” kitabında da həmin gölün XVI əsrin sonunda Heydər xan tərəfindən tikildiyi, 1865-ci ildə Kalbalı xan tərəfindən bərpa olunduğu qeyd edilir. Arpaçaydan götürülən ana arxlardan Yenice, Suaparan, Qazılı, Fərhad, Oğlan, Qalacıq, Xanlıqlar arxlarını, Əlinəcəyaydan başlanğıc alan Mirtəş, Kənd, Güznüt arxlarını göstərmək olar. Güznüt arxından başlanğıcını götürən tunel Ehsan xan tərəfindən çəkdirilib.

Onu da qeyd edək ki, təqdimdən təsərrüfat işlərində müəyyən edilmiş suvarma vaxtı olub. Taxılçılıqda payızda veriləsi ilk suya “şum” və ya “torpaq suyu” deyilir. İkinci su mart-apreldə verilir, bu isə el arasında “göy suyu”, “xəkov”, “yemlik suyu”, “heyvagülü” adlandırılır. Taxılın çiçəkləmə dövrü başa çatdıqdan sonra verilən suya “dənov”, quraqlıq olan dövrdə taxıl noyabrda təkrar suvarılır ki, bu suya isə “təzov” suyu deyilir. Qış quraq keçdikdə yanvar-fevral aylarında əkinlər suvarılır ki, bu “çillə suyu” adı ilə tanınır.

Üzümlər payızda məhsul yığıldıqdan sonra suvarılır və buna el arasında “basdırma suyu” deyilir. Naxçıvanda üzüm kolları torpaqla basdırıldığı üçün torpağın islanması lazımdır. Qışda üzümlərə verilən suya “dondurma suyu” deyilir. Yazın əvvəllərində üzüm bağlarına “mev suyu”, tənəklərin ucları vurulduqdan sonra “bıçqı suyu”, yayda qoralar sulananda isə “gilə suyu”, “xal suyu”, “bar suyu” verilir.

Bu gün də Naxçıvanda suvarma ilə bağlı həmin ənənələr davam etdirilir. Kənd adamları öz torpaqla-

rının əsl sahibinə çevrildikdən sonra bu qiymətli sərvətin əkilib-becərilməsinə maraqlı daha da artıb. Bu isə su mənbələrinin səmərəli istifadə olunması zərurətini yaradıb. Son illərdə bu istiqamətdə genişmiqyaslı tədbirlər həyata keçirilir. Belə ki, qədim diyarımızda mütərəqqi suvarma sistemlərinin qurulması bu gün prioritet vəzifələr sırasındadır. Bunun nəticəsidir ki, muxtar respublikada müasir meliorasiya və irriqasiya sistemləri formalaşdırılıb.

Son illər bu sahədə görülən işlər sırasında istismarın planlaşdırılmış şəkildə təşkili, suvarma şəbəkələrinin genişləndirilməsi, su sistemlərinin təmir-bərpa işlərinin görülməsi, suvarılan torpaqların su təminatının və onların meliorativ vəziyyətinin yaxşılaşdırılması, sel və daşqın sularına qarşı mübarizə işləri, həmçinin içməli su təminatının yaxşılaşdırılması tədbirlərini qeyd etmək olar. Su itkisinin qarşısını almaq, torpaq sahələrini yeni əkin dövriyyəsinə daxil etmək məqsədilə yeni qapalı suvarma şəbəkələri tikilir, drenaj xətləri çəkilir. Heydər Əliyev Su Anbarından başlayan Vayxır sol sahil kanalının çəkilməsi ətraf kəndlərin suvarma təminatını olduqca yaxşılaşdırıb. Bundan başqa, Uzunoba Su Anbarı, eləcə də Kültəpə və Kərimbəyli kəndlərində yeni suvarma şəbəkəsi də istifadəyə verilib ki, bu da torpaq sahələrinin suvarma imkanlarını genişləndirib.

Zaleh NOVRUZOV

İtmişdir

Naxçıvan şəhəri, Qaraçay kənd sakinliyi Əliyev Əli Əzim oğlunun adına olan 151^A inventar nömrəli “Torpağın mülkiyyətə verilməsinə dair şəhadətnamə” itdiyindən etibarsız sayılır.

ŞƏRQ qapısı

Baş redaktor:
MEHRİBAN SULTANOVA

Ünvan: AZ-7000,
Naxçıvan şəhəri, “Təbriz” küçəsi 1.

Telefonlar: Məsul katib: 545-62-47
Şöbələr: 545-81-44, 545-51-18
Müxbirlər: 545-75-21, Faks: 544-52-52
E-mail: serqapisi@nakhchivan.az

Qeydiyyat №: 575

Əlyazmalara cavab verilmir
və onlar geri qaytarılır

Nömrəyə məsul: Əli Cabbarov

Qəzet redaksiyanın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib və Əcəmi NPB-də ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.

Tiraj: 1490. Sifariş № 360